

Az indulás

Tulajdonképpen mindig is provokált: gyengéden, de kitartóan. Azt szokta mondani, hogy az ateista környezet „szerencse a hit számára”, mert gondoskodik arról, hogy az valódi maradjon. Az ateista milió kiprovokálja „saját reményünk felülvizsgálatát”, és „fölbreszti a természetfölötti iránti szomjúságot”, állította az 1904-ben született francia szociális munkás, aktivista és író, *Madeleine Delbrêl*. Úgy vélte, az ilyen milió radikálisan megkérdőjelezi a hitet, és éppen abban képes növekedni az a vallási meggyőződés, amely több a pusztán látzatnál.

Ezzel megelőzte a korát. Ma, fél évszázaddal korai, 1964-ben bekövetkezett halála után, ez a nő az elvilágiasodott környezetben élő kereszténység élenjáró gondolkodójának számít. *Madeleine Delbrêl* annak a hívő nőkből álló lakóközösségnek egyik tagja volt, amely *La Charité*-nek (A szeretet) nevezte magát. Ez a szokatlan női lakóközösség az egyházi hierarchiától függetlenül dolgozott, az Evangéliumról tett tanúságot Ivryben, Franciaország első kommunista irányítású városában. *Delbrêl* a nagyvárosi utcák kétségbeesett, szkeptikus, ideges embereiben ismerte föl Istent. A Szent jelenlétét közvetítette a profán hétköznapokban, s az ily módon világitani kezdett. Megmutatta, hogyan élhető a hit napjaink Istentől elidegenedett városi miliójében.

A katolikus egyház most ténylegesen átgorja saját árnyékát, amikor a maga elavult módján éppen ezt az intézményektől távoli modern misztikust tiszteli meg: *Madeleine Delbrêl*, aki a jámbor szekérvármentalitás megtestesült ellenprogramja volt, és zavarba hozó kihívás a fundamentalista katolikusok számára, az oltár dicsőségébe fogják emelni. Ferenc pápa 2018. január

Az utcai misztikus

Boldoggá avatják *Madeleine Delbrêl*t

26-án írta alá azt a dekrétumot, amely elismeri, hogy *Delbrêl* „hősi fokon gyakorolta az erényeket”. A Vatikán egyházi latin nyelvezetében ez a megfogalmazás a hit erősségének, az emberiségnek és a jellemességnek azt a mértékét fejezi ki, amely példaképpül szolgálhat. Ez az egyik fontos előfeltétele a boldoggá avatásnak. A megfelelő eljárást már 1993-ban elindították.

„Tizenöt évesen szigorúan ateista voltam, és napról napra abszurdabbnak találtam a világot”, mondta ömmagáról *Delbrêl*. Vallási antenna nélküli intellektuális környezetben, konfliktusokkal teli, széteső családban nőtt föl: „Az a milió, amelyből jöttem, túlságosan szkeptikus volt ahhoz, hogy a politika vagy a hit nagy szerepet játszhatott volna benne.” Tizenhat évesen kezdett a Sorbonne-on tanulni, és irodalmi tevékenységet folytatni. Hat évvel később verseivel elnyerte a *Sully-Prudhomme*-díjat.

Madeleine az emberi egzisztencia és a világtörténelem értelmén törte a fejét, ezen a „szörnyű bohózatot”, amint akkoriban mondta. Végül minden tépelődése a felfoghatatlan halál körül körözött, amely lerombol minden jövőbe vetett bizalmat: „Egyet üt, és tak, a szeretet megszűnik élni, az agy gondolkodni, a kisbaba mosolyogni, és nincs tovább.”

Soha senki nem tudta meg, hogy húszévesen *Madeleine* hirtelen miért mondott búcsút fiatal éveit szomorúságának. És hogy miképpen történt az, amikor hagyta, hogy „Isten legyőzze”. Csak annyit mondott: „A megtérés erőszakos esemény.” És: „A megtérés az a döntő pillanat, amely elfordít minket attól, amit az életünk-ről tudunk, hogy szemtől szemben Istennel, megtudjuk Istentől, mit tart ő az életünkről, és mit akar csinálni belőle.” Alighanem fontosak voltak találkozásai más egyetemi hallgatókkal, akiket megismert, és akik nem tartották abszurdnak az istenkérdést, komolyan vitáztak vele, és meggyőzően élték meg a hitüket.

Madeleine Delbrêl sosem hagyta abba az élet értelmének keresését. Hogy azután mégis megtalálta, azt mégsem saját elméleti megfontolá-

sainak tulajdonította: „Elhatároztam, hogy imádkozni fogok. Aztán, imádkozva és gondolkodva, megtaláltam Istent. De amikor imádkoztam, akkor hittem, hogy *Isten talált meg* engem, és hogy ő élő valóság.” Aztán olyan érzelmi, spirituális felismerést fűzött ehhez, amely túl van minden intellektuális erőfeszítésen: „...és hogy úgy lehet szeretni Öt, ahogyan egy személyt szeret az ember.”

Költészet és politikai akció

Ezen izgalmas tapasztalattól illetve, *Madeleine Delbrêl* elkezdett vezetni egy cserkészörst, szociális munkási képesítést szerzett, és lakótársnőivel a „találkozások nyitott házát” vezette a munkások városában, Ivryben. A kommunisták eleinte köveket dobáltak az utcán e különös női misszionáriusok után. Másfelől a tisztas keresztények óvták őket a vörös bolttulajdonosoktól, hogy semmiképp se vásároljanak azoknál. *Madeleine*-nek nem voltak ilyen érintkezési félelmei. Noha került a kommunista pártot, mivel a marxisták emberszeretete az ő nézőpontjából korlátozott volt, de nem látott problémát abban, hogy konkrét segélyprogramokban együttműködjenek velük.

Ezt olyan jól csinálta, hogy Ivry kommunista polgármestere a szociális szolgáltatások technikai meghatalmazottjává nevezte ki. Szociális osztályt és tanácsadási hálózatot épített föl, továbbképzési tanfolyamokat tartott női szociális munkásoknak, új közösségeket alapított más városokban. Emellett talált időt arra, hogy előadásokat tartson – és egyszerre józan meg költői módon esszéket, verseket és meditációkat írjon: a hétköznapok misztikáját. Ezekben a szövegekben újból és újból megtalálható Istennek a kicsiben, a látszólag banálisban, a konkrét hétköznapi valóságban történő megtapasztalása: „Mivel a szeretetet elégséges foglalkozásnak tartjuk, megtakarítjuk magunknak azt a fáradságot, hogy az imádság és az akció kategóriái szerint osztályozzuk tetteinket.”

Ezek a szövegek efféle címetek viseltek: „Mi másfélék – az utca

emberei”, „Mi, a kommunisták szomszédjai” vagy „Egyszerű keresztények egyszerű vezetői”. Kis közösségüknek később „lerakatai” keletkeztek Algériában és Elefántcsontparton. *Delbrél* termelőszövetkezetet alapított munkásokból, és a politikai foglyok érdekében tüntetett. Ahogyan szokatlan keresztény lakóközössége egy bérházban (ilyen világi intézmény csak 1947 óta létezik a katolikus egyházjog szerint) le akarta győzni a szentség területének és a profán világnak a szétválasztását, úgy egész spiritualitása is egyszerre „világi” és „lelki”, aktív és kontemplatív.

Madeleine és barátnői „az utca átlagos emberei” akartak maradni, mondván, maguk a keresztények az evangélium. A hétköznapi nő misztikusa így imádkozott: „Istenem! Itt van ez az oly szomorú aszszony velem szemben: itt a szám, hogy rámosolyogj. Ez a sápadtságtól szinte szürke gyerek: itt van a szemem, hogy ránézz. Ez a fáradt, nagyon fáradt férfi: itt a testem, hogy odaadd neki a helyemet, és a hangom, hogy halkán azt mondd neki: Ül le!”

Az élet értelmét keresők közül ma sokan ismét rajonganak a pusztáért mint az Istennel találkozás helyéért: mezítenül állni a Végtelel előtt, külső biztonság és garanciák nélkül. Megválni minden birtoktól, az intellektuálisoktól és lelkiektől is, kiüresedni, hogy valami újra betöltsen őket. *Madeleine Delbrél* volt olyan egyszerű és tiszta, hogy a lármás elővárosokban és a

modern üzemekben találja meg a pusztát.

Egyszer így írta le a földalattira várakozó embertömeget: „Ahogyan egy remete a sivatagi dűnákra, a csúcspont idején úgy tekintetem le a nagy lépcső tetejéről az emberi fejek síkjára, a sapkák, kalapok és különféle színű hajak síkjára. Fejek százai: lelkek százai. És mindenütt: Isten.”

Madeleine Delbrél tehát elgondolkodott arról a keresztény életstílusról is, amely nem csupán a kolostorokhoz és a paraszti szobákhoz illik, hanem a gyári csarnokokban és a nagyvárosok utcáin is hat. A 20. század elejének ez a szociális munkása arról panaszkodott, hogy hosszú története során a keresztények hite oly erősen keveredett hagyományos gondolkodásmódokkal és szokásokkal, hogy gyakran már csupán egy elhalt kultúra részének tűnik – és az emberek ezzel a milióval együtt kihajítják. A keresztények dolga ugyanis világossá tenni, hogy a hit valami elevenség, rajtuk kell az embereknek fölismerniük, hogy Isten létezik, és boldoggá akarja tenni őket.

Az egyháznak, amely gyakran azt a benyomást kelti, mint „egy meglapuló kotlóstyúk, amely szárnyai alatt melengeti csibéit”, bizalmatlanul a külvilággal szemben, először is meg kell tanulnia ezt a fajta elkötelezettséget, amely lenyűgöző, mágnesesen vonzó, nagy szavak nélkül is meggyőző. *Madeleine Delbrél* tisztelte a nehézkes, megfáradt egyházat, mivel az szavatolja a

hit kapcsolatát annak eredetével, de óvta a hierarchiát attól, hogy uralkodni és rendszabályozni akarjon; a hivatalnak az a dolga, hogy összehangolja a különböző karizmákat és feladatokat, és az egyház „agyként”, ne pedig „fejeként” értelmezze magát.

Halkan, de kőkeményen

*Madeleine Delbrél*nek ez a korai felismerése sajnos nagyon sokáig nem tudott érvényre jutni az egyházi vezetés köreiben. Csak ma tűnik úgy – száz évvel később, miután a keresztény templomok már drámai módon kiürültek –, hogy a francia utcai misztikus elemzése eljutott az egyházmegyéik felelőseihez is, a püspökökhöz, és most éppen Rómáig is. Amint a boldoggá avatás szándéka mutatja, a hétköznapi francia misztikusa csak most válik a vallási paradigmaváltás mintaképévé.

Az Ivry-beli kis szociális munkás azért vált olyan fontossá a 21. század hitbéli tanúságtétele szempontjából, mert a prédikációk és biblikus szemináriumok megszokott jámbor szólamai helyett halkán, de kőkeményen megfogalmazta azt, hogy valójában mi a lényeg, és mindenekelőtt azért, mert meg is élte azt, amiről beszélt.

Madeleine Delbrél úgy vélte, hogy csak az fontos, ami a peremen történik. Az ő nézőpontjából az a döntő, hogy a keresztényeknek sikerül-e elvinniük Istent az emberekhez, és hogy általuk lakhatóbbá, igazságosabbá válik-e a világ, valamivel otthonosabb lesz-e az emberek számára. A keresztények elkötelezettségének valóságosága a döntő. Az ilyen hitnek sugárzósnak és vidámnak kell lennie. Ő úgy képzelte el az Istennel élt életet, mint valami játékot, valamiféle táncot. Egyik imádságában így fogalmazott: „Talán egy művésztől kellene megtanulnunk, hogyan játsszuk el a szerepetet.” Az elvont teológia, a jámbor hagyományörzés és az elitista vallásos visszahúzódnak nem az ő útja volt; ellenben annak a tudata, hogy Isten a világ minden utcáján otthon van. Kitartóan figyelmeztetett: „Ha szereted a pusztát, ne feledd, hogy Isten jobban szereti az embereket.”

Christian Feldmann

Forrás: Publik-Forum, 2018/9

Isten az utolsó metrón ül c. írásmunkában már 2016. augusztusi számunkban is bemutattuk Madeleine Delbrélt.

